

## Издава се от Антропософското общество в България

Антропософията е път на познание и себеразвитие, който обхваща сферите на философията и науката, изкуството и социалния ред; предлага духовно-научни методи за развитие на истинско осъзнаване на Реалността, дава обективно обяснение за човешката и световна еволюция. Основателят д-р Рудолф Шайнер (1861-1925) предоставя на всяка индивидуалност в пълна свобода обективно да изследва и провери фактите, изнесени от него за видимия и невидимия свят.

### Северните мистерии и празникът Йоановден

113. В съвременния възглед за природата човекът няма отношение към Божественото, а само към неговото произведение. С това, което този възглед предава на душевното състояние на човека, човекът може да се съедини или със Съществува, които следват Христос, или с ариманическите същества.

*Р. Шайнер, 25 октомври 1925*

*Ръководни антропософски принципи (GA 26)*

В тази кратка статия ще се опитам да разгледам празника Йоановден от особена гледна точка - как този празник е свързан със северните Мистерии на древността и бъдещето на Християнството. Подробностите могат да бъдат намерени в серията от лекции, които Рудолф Шайнер изнася през септември 1923 г. в Дорнах, Щутгарт и Виена след един летен семинар в Пенменвар, където той се запознава и изследва остатъците от мегалитната култура край Илкли. Като кратко обобщение на тези лекции бихме могли да кажем следното:

1. Хората от новокаменната епоха и в частност техните жреци, друидите, наблюдавали отблизо промените, които стават в природния свят през различните сезони и изучавали начина, по който тези ритмични промени зависят от слънцето и луната. Те изграждали инструменти от камък (долмени, каменни кръгове), които им позволявали "да виждат", "да наблюдават" начина, по който се свързват силите на слънцето и луната през различните сезони. Те проявявали интерес към всичко, което е живо и активно и това им откривало волята на боговете.

2. Способността им да възприемат тези сили била обвързана с физическото тяло и затова зависела от дневните и сезонни промени. Всъщност, тази способност се събуждала в ограничена степен само за кратко време около обед всеки ден. Но за да получат откровение за великите тайни, жреците трябвало да се подложат на тези влияния през времето на годината, което обозначаваме като средата на лятото, или Йоановден. Тогава идвала една огромна вълна отгоре вместо малките вълни на познание, идващи ден след ден през останалото време. Тогава жреците могли не само да възприемат как слънчевата светлина струи и проправя пътя, който лунните сили следват в природното царство, но и нещо повече. Горепосочената възприемателна способност възниквала само през определена част на деня. През останалото време на деня може да се каже, че потоците течали в обратна посока, от земята към небето. И тогава те могли да възприемат в тези насочени нагоре потоци, когато слънцето не ги осветявало, моралните качества на хората от племето си.

3. Местностите, в които могат да бъдат открити остатъци от мегалитни монументи имат едно съвсем особено качество. Често повтаряме, че когато се съобщават истини за Духовния свят, те не могат да бъдат мислени с обикновени мисли, трябва да бъдат мислени в Имагинации. Когато някой говори от тези Имагинации той винаги ги има пред себе си, като че ли пише. Само че той пише не с абстрактните символи, които ние използваме, а пише с космически образи. В централните части на Европа е сравнително лесно да се получават такива Имагинации, т.е. такива Имагинации се пишат сравнително лесно, но също така лесно се изтриват. Не е така обаче в района на Пенменвар и Илкли. Там получаването на Имагинации е много трудно, но веднъж получени, те си остават в астралната атмосфера без да изчезват; "и те са още там" - казва Рудолф Шайнер в лекция от 09.09.1923 г. в Дорнах - "в астралната атмосфера на местността". Виждаме, че от гледна точка на Духовната наука е неуместно да наричаме първобитна една култура, чиито жреци могли не само да строят от камък своите светилища, но избирали такива места, където астралната атмосфера имала същите "каменни" свойства и получените от тях Имагинации за великите тайни на света могли да бъдат гравирани в нея за хилядолетия, както гравирали своите знаци по каменните олтари.

4. Малко след като се завръща от Англия Рудолф Шайнер рисува пастелната скица "Камъкът на Друидите". Наивно е да се мисли, че тази скица е нарисувана от Рудолф Шайнер просто за спомен от посещението му в Англия. Точно обратното: ако прочетете лекцията му от 12.10.1923, в която той описва с думи една Имагинация за Йоановден и едновременно гледате пастелната скица, ясно се вижда, че това е същата Имагинация в образна форма, която Шайнер е открил в астралната атмосфера на Илкли. При това не каква да е Имагинация, а централната Имагинация, която друидските жреци са запечатали като един вид послание и в същото време ключ към бъдещето. След завръщането си от Англия Шайнер многократно заявява в лекциите си, че семинарът в Пенменвар има централно значение и е от особена важност за цялото по-нататъшно развитие на Антропософията.

По какъв начин откритите в астралния камък откровения за тайните на природата са свързани със задачите на Антропософията и разгръщането на християнският импулс в подходяща форма за епохата на Съзнателната душа? - надявам се ще мога да продължа с този въпрос догодина по същото време!

## ТАМ, КЪДЕТО ДВАМА СЕ СРЕЩНАТ В МОЕ ИМЕ...

През последните пет години съм участвал в различни антропософски групи. Всяка има собствена атмосфера, произтичаща от начина на работа, от темата, от мястото на срещите, от изявата на някой като лидер и т.н. В момента съществуват седем работни групи към Антропософското общество в България. Всяка година в Гьотеанума се определя обща тема за работа, която завършва с конференция. Някои групи не взимат под внимание общата тема, други включват втора, дори трета тема. Опитът досега ми показва, че на тези срещи не темата винаги е най-важна, а общуването. Често това са срещи между интелектите на участниците – кой какво е прочел от антропософията, как го е разбрал, колко понятия е изградил. Тук, например, един новодошъл би се изгубил. Прочетох в книгата на Ася Тургенева “Спомени за Рудолф Щайнер и изграждането на първия Гьотеанум”, че е така още от годините на създаване на антропософията. Тя споделя, че ако не е срещнала първо Щайнер в Брюксел е щяла да напусне бързо-бързо Дорнах под въздействие на атмосферата създадена от дълго присъствалите около Щайнер “знаещи”, които блокират инициативността на новодошлите.

За мен благотворната атмосфера при нашите срещи е тази, при която се осигурява равна “тежест” на всеки участник. Това става, когато се говори на базата на опита от осмислените преживявания, т.е. от дълбоката същност на човека. Нима не всеки се е срещал с човешките добродетели, например. Нима всяка дума в антропософията не подтиква към изграждане на тези добродетели, т.е. към промяна не само в интелекта, а безкрайно по-дълбоко. Дали новодошлият все пак не носи тези добродетели без изградените от нас понятия? Това не означава, че на нашите срещи не трябва да се придобиват нови и да изясняват стари понятия. Това е необходимо, но не е достатъчно. Трябва да се остави пространство за участие, невключващо обезателно понятийния живот.

Изключително силно впечатление ми направи книгата на Маргарита Волошина, също една от първите руски антропософи за Светия дядо Серафим, познат из цяла Русия. Той прекарал в уединение около трийсет години и през 1825 г. се върнал, за да изживее последните 6-7 години от живота си в Саровския манастир, където ежедневно при него идвали десетки, дори стотици нуждаещи се. Той винаги ги посрещал с думите “Радост моя”. И всеки бил радост за дядо Серафим, защото пред неговия всевиждащ поглед освен всичко глупаво и тъмно се откривал също и истинския първоначален лик на душата, “който ще се отвори в края на вековете”. На раздяла той ги изпращал с думите “Христос Воскресе”, независимо кое годишно време било. Когато такава атмосфера на почуда към другия бива изградена и укрепена в поредица срещи и повечето участници станат нейни носители, всяка дисхармония може да бъде само временна.

Към края на разговора в кръг по време на празника ни по случай Възкресение бяхме свидетели на дисхармонична атмосфера, породена от казаното, че не трябва да си служим постоянно с цитати от Щайнер, а думите ни да съдържат преживяното от самите нас. Това правилно в същността си нещо бе изказано така, че породила конфронтация и започна безсмислен спор, който естествено разруши кръга. Видяхме още, че той отново може бързо да се създаде, когато няколко участника съзнателно се стремят към това. Изводът за мен е, че изказването на нещо правдиво не е достатъчно при общуването. Важно е начинът на поднасянето му да запазва хармонията, т.е. без високомерие, без надменност, че точно аз съм правият. Присъствал съм на срещи, където се изказват противоположни мнения и кръгът се е запазвал безпроблемно.

А всеки от нас е прав ако се погледне от мястото, където се намира.

Кирил Стоянов

## ДОБРОДЕТЕЛИТЕ

*Годишният цикъл е първообраз на ритъма на ставането и умирането. Но човешката душа не повтаря просто това, което става в природата. Тя е удовлетворена само когато се издигне до нещо ново. Когато душата насочи погледа на вътрешното наблюдение към себе си, тя може да забележи, че на настроенията на сезоните съответстват 12 качества на собственото ѝ съществуване. Тези качества, обаче, не се разгръщат както при съществуването в природата без нейната собствена дейност. Това са 12 фази на развитие, в които тя може и трябва да се самовъзпита.*

От този и в следващите броеве предлагаме размислите на Херберт Витценман върху 12-те добродетели, посочени от Рудолф Щайнер като път за практика в съответствие с месеците в годишния цикъл. Времето за вътрешна трансформация започва от 21-я ден на месеца до 21-я ден от следващия месец. Тъй като става въпрос за трансформация и дви-

жение напред, Щайнер не изброява серия добродетели, а ни насочва към един път на вътрешна работа върху себе си, при която, развивайки потенциалните си качества и давайки им възможност да се слепят, ние ставаме създатели на собствените си добродетели, архитекти на собствената си индивидуалност.

ЮЛИ (от 21 юни до 21 юли)

Истинската *безкористност* е еднакво далеч от твърдостта и от мекостта. Угодническата зависимост е не по-малко егоистична от непреклонното отстояване на собствените искания и интереси. Истинската безкористност не защитава нито тесните личностни граници на субекта, нито се загубва в другите хора и обекти. Тя е по-скоро средата между тези две отклонения и изкушения. Тъй като тя не е помрачена от егоизъм, страх или алчност, тя е чиста. Пречистването е този път, по който чрез истината, свързваща (обединяваща) ни с всички същес-

тва побеждаваме страха и по който чрез вътрешния си живот, освободен от алчност можем да кажем “да” на съдбата. Такава безкористност, която по този начин, чрез уважение и себеотрицание намира себе си, е уверена. Чрез идеята си за катарзис (пречистване), Аристотел определя посвещението в пътя на съдбата като задача на поета. Този катарзис се постига с победа и трансформация на опасностите, които заплашват човешкия творчески център.

Безкористността като път за постигане на човешкия център става *катарзис*.

*Медитация върху такава безкористност са Думите: “Аз съм Пътят и Истината и Живота. Никой не идва при Отца освен чрез мен”.*

Превод от английски:

Д. Ботушарова

## Антропософско общество в България

П.К. 51, 1680 София; тел./факс 02-980 8464  
Председател: П.К. 255, 6000 Стара Загора, тел. 042-886 111

### Стара Загора:

група "Антропос-София"  
Дора Петрова, тел. 042-43500  
П.К. 280, 6000 Ст. Загора  
всяка 1-ва и 3-та сряда от месеца  
Медитацията на основополагащия  
камък и темата на годината

### Стара Загора:

Група "Рудолф Щайнер"  
Катя Абаджиева, тел. 042-23638  
през сряда, темата на годината

### София:

Младежка група  
Мартин Атанасов  
през неделя  
Антропософия чрез астрология

### София:

Група "Михаел"  
Лалка Фингарова, тел. 02-689949  
1000 София, ул. "Цар Симеон" 55  
всяка събота от 16.00 часа  
Философия на свободата и  
темата на годината

### София:

Дружество "Изис-София"  
Юлия Стоянова, тел. 02-983 4815  
ул. "Раковски" 40, 1202 София  
книгата на Щайнер "Да останем  
свързани, антропософска  
фармакология, хранене и здраве

### София

Дружество "Р. Щайнер"  
ж.к. Гоце Делчев, бл. 110, вх. А,  
ап. 9, 1404 София, тел. 02-9588413  
група "Срещи с Р. Щайнер"  
всеки вторник от 18.00 часа  
Петко Бояджиев, тел. 9588413  
група по арт терапия  
всяка сряда от 18.00 часа  
Вихра Калапишева, тел. 580226

### София:

Антропософска група "София"  
Нина Рашкова, тел. 9806688/434  
Столична библиотека, етаж IV  
всяка сряда от 18.00 часа  
Тема: Въпроси на Кармата

В началото на месец март издателство "Едикта" пушна от печат книгата "Наркотична зависимост" от антропософския лекар Олаф Кооб в превод на Нели Хорински. Ето краткото резюме на немския издател.

Ние трябва да възпитаваме от малки нашите деца, така че един ден да имаме общество, което не желае повече наркотици, дори когато те се предлагат съвсем свободно. Вникването в истинските причини на зависимостите, опитът с пациентите и познаването на специфичните въздействия на отделните наркотици дават на д-р Кооб компетентността да разглежда задълбочено всички конкретни въпроси на зависимите, на близките им и на грижещите се за тях. Това е ценна помощ както по време на кризата, така и за множеството отделни ситуации.

В семейството е шансът детето да се предпази от взимане на наркотици. Единствено смислената профилактика е да се създадат в дома духовни условия, които да задоволяват елементарните нужди от топлота, любов и уют. Затова в книгата се обръща особено голямо внимание на тези възпитателни основи, като най-добро предпазване в детската възраст.

През месец май Антропософско издателство "Д. Даскалов" публикува книгата от Рудолф Щайнер "Указания за езотерично обучение" в превод на Петко Бояджиев. Събраните текстове принадлежат към учебния материал на създаденото от Щайнер Езотерично училище между годините 1904 и 1924. Те представляват допълнение към тома "За историята и същността на Първа секция на Езотеричното училище 1904-1924" (Събр. съч. 264). Дадените указания не съдържат нищо лично. С тях Рудолф Щайнер не развива никакво ново свое учение, това са послания от реално съществуващия духовен свят, обективни закони и изисквания към всеки, който искрено се стреми към свръхсетивно познание.

През месец юни се очаква да излезе от печат сборника с лекции на Рудолф Щайнер "Същност на музикалното" в превод на Христо Маринов. Сборникът включва лекции, изнесени през периода от 1906 до 1923 год., както и отговори на въпроси и заключения. Лекциите са разделени тематично в следните раздели: "Същност на музикалното" – 4 лекции, "Изразяване на човека чрез тон и слово" – 1 лекция и "Тоновото изживяване в човека" – 3 лекции. Очакваме с вълнение тази нова книга, която ще даде отговор на много вълнуващи въпроси.

## КАКЪВ Е ЕФЕКТЪТ ОТ БИОДИНАМИЧНИТЕ ПРОДУКТИ ВЪРХУ НАШИЯ ОРГАНИЗЪМ

По този въпрос д-р Михаела Гьлоклер изнася обширен доклад през 1986 год. на конгрес в Офенбург – Германия.

В биодинамичната продукция храните са допълнително подсилени от специалните препарати, които е използват. Продуктите са пълни с енергия, тъй като са отглеждани при естествени природни условия и сами са се справили с болести и вредители. Затова те са по-силни и жизнени от отглежданите с торове и пестициди. Когато организъмът усвоява такива суровини, той се активира допълнително. Развива се устойчива и здрава храносмилателна система. Децата, хранени по този начин са здрави и дори по-късно да поемат обикновена храна, те няма да боледуват.

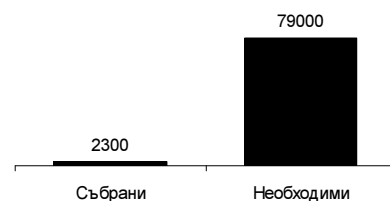
Според д-р Гьлоклер, съвременният човек поема храната твърде преработена. Това допринася за материалната на нашето съзнание. Последствията от това са вегетативни смущения или психосоматични заболявания, които не винаги се лекуват успешно.

"Боря се за биодинамичните храни, за да може младият организъм да върши активна дейност по време на храносмилането. Чрез това той става активен и борбен за живота, гъвкав и здрав, с добро взаимодействие между различните функции и метаболизма. Съзнанието, което се формира на такава база е творческо, динамично и организирано".

Юлия Стоянова

Можете да изпратите дарения по сметка: **1066213708**, банков код **62196214**, БУЛБАНК АД, клон централен, пл. Св. Неделя 7, София.  
Основание за превода: дарение за фонд "Клуб на АО"

Състояние на фонда за купуване на клуб към 22 юни 2003



**Редактор:** Диана Ботушарова, тел. 052/236 584  
Очакваме интересни материали, мнения, препоръки.  
На адрес: ул. "Сан Стефано" 28, 9000 Варна  
e-mail: Diana\_ros@lycos.com  
Всяко дарение е добре дошло.

## СТЪПКА НАПРЕД ВЪВ ВАЛДОРФСКАТА ИНИЦИАТИВА

Стара Загора е особено приятна и гостоприемна през май с розовите цветове на цъфналите японски липи и прекрасните си пешеходни пространства и градини. Точно в тази топла и приветлива атмосфера, на 3 и 4 май тази година за трети път се проведе семинар по Валдорфска педагогика, спонсориран от холандската фондация "Хелиас".

В събота сутринта Ян Нет представи програмата, която започна с евримитични упражнения, водени от Винсент Хари. След това разгледахме пролетния кът, подреден от Мариан Руст. Тя ни разказа за Валдорфската детска градина и за развитието на децата до 7 годишна възраст – за формообразуващите сили, които изграждат физическото тяло и органите, за дневния, седмичен, месечен и годишен ритъм, за работата с изкуство, което развива волята, за игрите и играчките, които развиват въображението, за поведението на учителя и за годишните празници. Най-важното в този период е изграждането на движенията. Следобед Ян Нет разказа за учениците от IV-V клас. През периода от 7-та до 14-та година чувствата и усещанията играят много важна роля и те се свързват с вече изградените движения – игри, пеене, рисуване, театър. Децата се учат чрез художественото. Абстракциите са умъртвен живот и не бива да се дават твърде рано, защото убиват творческите сили. Абстрактното мислене се въвежда едва след 14-годишна възраст. Като малка интерлюдия, Мария Огнянова, преподавателка по английски език и Валдорфски учител, ни показа как преподава чуждия език без да обяснява думите и даде пример как въвежда буквите.

Ян Нет обясни, че половин година разказва на учениците от IV клас германски легенди и чрез образите в тях въвежда космическите ритми, римите, алитерациите и т.н. Защо е добре тези легенди да се разказват на десетгодишните деца? Защото това, което е ставало в културата на един народ, по-късно се превръща в качество, което живее във всеки отделен човек. За V клас, например (единайсет годишните деца) са подходящи хекзаметрите, а за VI клас – сцени от римската история. На тази възраст децата са енергични и агресивни като войници. Десетгодишните деца получават едно засилване на Аза и за пръв път го различават от външния свят. Така те се разграничават от света и се пробуждат в съзнанието си. Тогава научават за "Залеза на боговете". Те са ни изоставили. Кой ще ни помогне? Трябва да се справяме сами. У децата се появява желание да се включат в група, да правят нещо – езда, плуване, оркестър, хор, театър.

След това Ян ни показа как преподава зоология в IV клас. Разделихме се на групи и всяка група написа кратък разказ за някое животно. После изиграхме сценките. По този предмет учителят разказва много истории за животни, като в тях вмъква елементи от зоологията, различни термини и т.н., а по-късно дава на учениците задачи, свързани с тях. Завършихме първия ден от семинара с рисуване.

В неделя холандските ни гости пожелаха да се срещнат с антропософите и с кандидатите за Валдорфски учители. Започнахме отново с евримития. Ето едно примерно упражнение, дадено от Рудолфо Щайнер за волята, което може да се изпълнява всеки ден:

Ich will es tun	Аз искам да го направя
Ich kan es nicht	Аз не мога да го направя
Ich muv es tun	Аз трябва да го направя

Мариан Руст сподели с нас мисли за Валдорфската педагогика. Тя говори за Великден, за Христовото събитие и за навлизането на Христовата сила на Възкресението в човешкия живот. Тази сила присъства особена силно, когато хората имат много проблеми. Ние трябва да се обръщаме към нея за помощ и тъй като това е свързано с ежедневието, трябва да го правим всеки ден. Така човек ще почувства прилив на сили и вдъхновение. Валдорфската педагогика помага да се развива волята на детето чрез изкуствата. Мариан сподели впечатлението си, че българите имат добре развита сърдечна област, но също и ясно мислене. По телата им личи, че са много волеви. Но тя забелязала също и че българите трудно боравят с волята. А това се дължи на образованието. Ето защо Валдорфското образование е много важно. Чрез Валдорфските училища новото поколение ще намери средствата за осъществяване на промените, които всички смятат, че са необходими и желани, но знаят как да реализират.

След нея Ян описа модела, по който трябва да протече процеса и който трябва да следваме. Този модел се корени в антро-

пософското познание. Тръгва се от мисленето, за да се стигне до волята и да се вземе решение. В първата фаза задачата е да си съставим картина на желанията, да си представим ясно какво искаме и как го мислим. Всеки се старее да формулира желанието си във връзка с Валдорфската педагогика без дискусия, без да се позовава на другите. Накрая се прави обобщение, като се взема предвид приноса на всеки поотделно и се получава една обща картина, тъй да се каже, въпросът изкристализира. По принцип първата фаза може да приключи само ако се оформи идеята какво трябва да се направи. Във втората фаза се поставя "диагноза" на желанията и се обсъждат начините за постигането им. В тази фаза трябва да има дискусия, да се получи нещо като вдъшване и издишване. Желания вече не се изказват, а се решава какво и как да се направи. В обшуването се получава особен ритъм – заспиване (докато слушаме друг) и събуждане (докато говорим ние). Трета фаза – след като сме оформили мисълта, трябва да й дадем ръце и крака, т.е., навлизаме в областта на волята. Решаваме какво ще се прави, кой ще го прави, кога, къде и т.н. Това поставя началото на дейност, при която всеки работи за другия. Вече сме в областта на братството, когато всеки зависи от другите.

И така, при първата фаза има *свобода*, при втората се установява *равновесие*, при третата става въпрос за поемане на отговорност, назовават се срокове (време), има *конкретност*. Всеки човек, който се ангажира в нещо трябва да удостовери отговорността си с подпис – това е свят момент. Тогава сме в света на инспирацията и Светия Дух. Това е най-трудната област. Първата фаза е сравнително лесна. При втората има дишане, но е трудно, тъй като изпитваме известна неувереност. При третата, навлизайки в областта на решенията, всички сме като малки деца. Това е едно чудо, сходно с прохождането. Много е важно да се завърши цялостно преминаването на фазите. Когато сме във втора фаза, не бива да се връщаме към първата. Когато сме в трета фаза – не бива да ни обзема съмнението: "Не съм много сигурен, че искам точно това". Разделянето на фазите е важно, за да се поддържа "хигиена" на групата.

След пауза от 15 минути за обсъждане се заехме с този изключителен процес. Изказванията вървяха в кръг. Изказаха се следните по-важни желания и пожелания: да се създадат в България Валдорфски училища, да се организира професионален семинар и квалификационни курсове тук за Валдорфски учители, да се основе веднага Валдорфска детска градина в Стара Загора, да се преодолее изискванията на държавата, да се подготвят необходимите документи, да се открият специалности по Валдорфска педагогика в Тракийския и Софийския университети, да се извърши вътрешна духовна работа, за да се засили импулсът. След евримитична пауза продължихме с втората фаза. При обсъждането се постаряхме да създадем едно общо цяло. Десетина души обрисоваха своите картини и последва обобщение. Оставихме картините настрана и пристъпихме към съвместния градеж, като всеки се старееше да сложи толкова материал, колкото е нужно, за да не рухне вече построеното. Уточнихме, че всички искаме до 2-3 години да се създадат Валдорфски училища в София и Стара Загора от детска градина до XII клас, да се организира дългосрочен професионален семинар за подготовка на Валдорфски учители и краткосрочни квалификационни курсове. Изникнаха много допълнителни проблеми: одобрението на МОН, програмите за училище и детска градина, общественото мнение, работата с родителите, идейният проект, който да се представи на Комисията по образованието в народното събрание и в Министерството. Стъпките по обучението на преподавателите да започнат още през есента на 2003 год., а останалото да бъде уточнено в протоколи с подписи. Създадох се две отговорни групи с представители от Стара Загора и София – една по семинарите и една по документите. Изказаха се пожелания за плодотворна съвместна работа, за сътрудничество, за намиране на най-подходящата за нас организация и за влагане на много съзнание във всичко.

Може да се каже, че с тази среща се постави официално началото на сериозна Валдорфска инициатива като последица от многогодишни разпокъсани усилия на много хора да започнат тази изключително важна за България социална дейност – създаването на Валдорфски училища.

Светла Цонева-Бисерова